

Lausunto

11.06.2025

Asia: VN/35922/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä luonnos

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne ensihoitopalveluun sisältyvien sekä ensihoitopalveluun sisältymättömien ambulanssilla toteutettavien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun siirrosta hyvinvointialueille sisältäen ensihoitopalvelun sekä muiden kuljetusten asiakasmaksujen muutokset ja kanavointiratkaisun:

-

2. Lausuntonne muista esitetyistä asiakasmaksumuutoksista (indeksisääntelymuutokset ja käyttämättä jätetyn palvelun maksun muutokset):

-

3. Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista:

-

4. Edellyttääkö ensihoidon laskutustietojen käsittely muutoksia tietojärjestelmiin (esimerkiksi laskutustietojen saaminen THL:n ylläpitämästä ensihoitorekisteristä hyvinvointialueen laskutusjärjestelmiin)? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia.

-

5. Minkälaisia tietojärjestelmä- ja muita muutoksia ensihoitopalveluun sisältymättömien kuljetusten laskutustietojen käsittely edellyttää? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia sekä toimeenpanoon tarvittava aika.

-

6. Kysymys hyvinvointialueille (mukaan lukien Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä): Millaisia sopimus- ja kilpailutusvaikutuksia esityksellä arvioidaan olevan alueellanne?

-

7. Onko toimialanne lainsäädännössä esteitä sille, että asiakasmaksulakiin nykyisellään sisältyvää viittausta päivähoiton maksuihin (ks. tarkemmin ehdotettu 14 b §) ei jatkossa enää laissa olisi?

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SAMS tackar för möjligheten att lämna utlåtande. Vi arbetar för förverkligandet av delaktighet och mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning som även hör till den svenskspråkiga minoriteten. I vårt utlåtande betonar vi särskilt dubbelminoritetens perspektiv. De föreslagna ändringarna kan bidra till en tydligare helhet inom tjänsteutbudet och främja en mer effektiv samordning med övriga social- och hälsovårdstjänster. SAMS vill dock lyfta fram att det finns vissa utmaningar och brister i propositionen som behöver uppmärksammas, eftersom det direkt påverkar de rättigheter som avses i grundlagens (731/1999) 19 §.

I propositionens kapitel 4.2.1.4 konstateras det att propositionen har konsekvenser för de privata hushållens ställning och de privata hushållens finansieringsandel av kostnaderna för den offentliga social- och hälsovården. Vidare står det att propositionen konsekvenser såväl ökar som sänker en klients avgiftsbelastning. Personer med funktionsnedsättning har ofta ett större behov av och använder hälso- och sjukvårdstjänster i högre utsträckning än den övriga befolkningen. SAMS är orolig att de ekonomiska konsekvenserna kan bli ett hinder för användning av tjänsterna som en följd av den föreslagna reformen. Särskilt kan detta bli ett problem för personer med funktionsnedsättning som är låginkomsttagare, äldre eller personer som använder mycket olika tjänster. Vi att det är viktigt att säkerställa att klientavgifterna inte blir ett hinder för tillgången till tjänsterna. Därför föreslår vi att den fortsatta beredningen, med hänsyn till frågans grundlagsrättsliga känslighet, i högre grad beaktar personer i särskilt sårbar ställning, så att det säkerställs att de föreslagna förändringarna inte leder till en orimlig ekonomisk belastning för dem.

Från ett jämlikhetsperspektiv är det problematiskt att uppföljningen av avgiftstaket för avgifter för prehospitalet akutsjukvård och transporter som inte ingår i prehospitalet vården lämnas till kunden själv. De personer som inte själv har möjlighet att följa avgiftstaket på grund av t.ex. funktionsnedsättning eller ålder eller som inte har närstående eller intressebevakare som kan hjälpa till med att följa upp avgiftstaket försätts i en sämre position i jämförelse till dem som har förutsättning att själv följa avgiftstaket. SAMS förespråkar tydliga tillvägagångssätt för hur detta ska ordnas så att allas rätt till att följa avgiftstaket försäkras.

SAMS vill även lyfta den språkliga tillgängligheten. Anvisningar och information som riktas till klienter om avgiftstaket, möjligheten till befrielse från eller nedsättning av klientavgifter bör ges även på svenska i enlighet med grundlagens 17 § och 6 § och språklagen (423/2003) samt på ett tydligt och lättförståeligt sätt. Det är viktigt att det finns tydliga bestämmelser om tillgängliga rådgivningstjänster som beaktar möjliga specialbehov som t.ex. hjälpmedel.

Det är viktigt att säkerställa att välfärdsområdena i fortsättningen ordnar dessa i propositionen nämnda tjänster jämlikt och med hög kvalitet även i glesbygdsområden. I Svenskfinland bor många människor i glesbygdsområden, och det är av största vikt att även de personerna garanteras likvärdig tillgång till dessa tjänster.

Konsekvensbedömning

SAMS önskar framföra att det parallellt har genomförts flera samhällsreformer som påverkar vår målgrupp mycket. Exempelvis höjningar av klientavgifterna inom social- och hälsovården och ändringar i lagstiftningen som gäller socialskyddet. Den kumulativa effekten av dessa olika förändringar kan dock påverka personer med funktionsnedsättning och större servicebehov negativt. I nuläget har inga kumulativa konsekvensbedömningar gjorts, vilket innebär att oväntade negativa följder kan uppstå.

Förslaget att precisera tillämpningsparagrafen i funktionshindersservicelagen (675/2023) riskerar att fler personer med funktionsnedsättning hamnar utanför lagens tillämpningsområde och i stället hänvisas till socialvårdslagen. Hur påverkas denna grupp av det aktuella lagförslaget, och är konsekvensbedömningen tillräcklig med tanke på att allt fler kan beröras?

Det här kräver särskild uppmärksamhet. Lagstiftning kan inte betraktas i enskilt och separat från alla annan lagstiftning eftersom de tillsammans i hög grad påverkar individers vardag, livsvillkor och ekonomiska ställning. Därför anser SAMS att det bör göras en konsekvensbedömning där det bedöms hur dessa olika reformer kumulativt påverkar människor i sårbar ställning och särskilt deras rättigheter samt rätten till likabehandling.

Nordman Marica

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf